

УДК 301.085

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК

І.М. Петук

На різних етапах розвитку суспільства становище жінки змінювалося водночас із зміною людського співжиття. Сьогодні всім гілкам влади слід усвідомити, що історією та долею на жінок покладено майбутнє держави. Однак сучасний стан політичної соціалізації жінок в Україні несе на собі відбиток складних життєвих умов і праці. У статті виділено основні фактори, що впливають на процес залучення жінок до участі в суспільно-політичному житті. Інтеграція жінок до владних структур має відбутись через їх залучення до жіночих організацій, передусім політичної спрямованості.

На разных этапах развития общества положение женщины изменялось одновременно с изменением человеческого общежития. Сегодня всем веткам власти необходимо осознать, что историей и судьбой на женщин возложено будущее страны. Однако современное положение политической социализации женщин в Украине несет на себе отпечаток сложных жизненных условий и труда. В статье выделены основные факторы, влияющие на процесс привлечения женщин к участию в общественно-политической жизни. Интеграция женщин во властные структуры должна проводиться путем привлечения их в женские организации, прежде всего политического направления.

Над проблемою ролі жінки в суспільстві і участі жінок у владних структурах працюють тисячі науковців. Діють міжнародні гендерні центри та комітети, які займаються проблемами жіноцтва. Роль і місце жінки в різних сферах суспільства визначає характер економічного, політичного, духовного та морально-етичного стану суспільства.

На різних етапах розвитку суспільства становище жінки змінювалося водночас із зміною людського співжиття. Був час, коли вона, займаючи провідне місце, була головою родини і керувала тодішнім суспільством. Однак за певних умов трипільської ери жінка втратила владу і своє значення, послабилась її роль у суспільстві.

Упродовж багатьох віків історії нашої країни жінки поряд з чоловіками завжди були учасниками суспільно-політичних процесів. З початку відродження України і формування правової держави, орієнтованої на пріоритет загальнолюдських цінностей, створюються необхідні передумови для повного розкриття людського потенціалу, відкриваються великі перспективи для українського жіноцтва. За останні роки жінки України одержали реальну можливість участі в громадських і політичних справах.

Численні дослідження показують, що суспільство глибше усвідомлює й ефективніше розв'язує проблеми, які перед ним стоять, тільки тоді, коли і політичні, і владні структури представлені як чоловіками, так і жінками. Наприкінці 80-х років спостерігався чималий сплеск політичної активності жінок, а вже в 90-х маємо її значний спад. Багато жінок взагалі індеферентно ставляться до політичної діяльності або негативно оцінюють її.

Сучасний стан політичної соціалізації жінок в Україні несе на собі відбиток складних життєвих умов і праці. Які ж фактори впливають на процес залучення жінок до участі в суспільно-політичному житті? Це:

соціально-економічні умови політичного життя;

рівень усвідомлення жінками суперечностей між теперішнім становищем і тим, яке вони повинні займати в суспільстві, що позначається на їх політичній свідомості і духовному зростанні, а також поясне практику реалізації жіночим рухом проблем, які викликають занепокоєння жіночого загалу;

загострення основних соціальних суперечностей між правом жінок на рівність у суспільстві, на роботі, в сім'ї та його реалізацією. Жінки відчувають приниження найчастіше на вулиці з боку незнайомих (15%) та на роботі з боку керівництва (10%). Дискримінація жінок існує при просуванні по службі (37%) та при прийомі на роботу (36%) [2];

ігнорування інтересів жінок з боку держави і різних суспільно-політичних об'єднань. Політична культура в країні і масова свідомість "не сприймає" жінку в політиці, тим більше на вищих щаблях влади. Потенційні жінки-політики знаходяться між двома вогнями: з одного боку, — бюрократична система, посилена чоловічим егоїзмом, з другого, — консервативна масова свідомість.

Дослідження вчених психологів показують, що в складних ситуаціях "слабка половина" діє звичайно в межах нормальної логіки здорового глузду, того самого, що диктує матері сам інстинкт життя. Враховуючи такі складові, як освітній і культурний рівень жінок (в Україні вищу або середню спеціальну освіту мають 43,1% працюючих жінок і тільки 34,5% працюючих чоловіків), їх місце та роль у суспільному виробництві, більш стійку, ніж у чоловіків, моральну орієнтацію, серйозну зацікавленість українок у виході з кризи, можна передбачити сплеск політичної активності жіноцтва.

Політична практика свідчить, що, по суті, можливі чотири основних варіанти участі жінки в політичному житті:

- 1) через діяльність суто жіночої політичної організації з її специфічними вимогами;
- 2) як продовжувачки справи харизматичного лідера чи його сподвижника — лідера підтримуючої партії, якщо харизматичний лідер — надпартійна фігура (вождистський тип);
- 3) праця в політиці як чоловіка та разом з чоловіками (цей тип можна охарактеризувати як ліберально-феміністський);
- 4) створення політичної партії чи руху (скандинавський варіант), яка своєю програмою орієнтується на виборчий електорат обох статей, враховуючи при цьому і специфічні жіночі вимоги [2, с. 233].

У країнах Західної Європи та Америки в 80—90-х роках жінки стали активно включатись у роботу місцевих органів влади, вони частіше стають мерами, депутатами регіональних рад, членами парламенту, головами урядів великих західноєвропейських країн. Уряд Великобританії, наприклад, очолила М.Тетчер, парламент Італії — Л.Йотті, а уряд Норвегії — Г.Х.Брудтланд, яка при цьому вручила сім з вісімнадцяти міністерських портфелів жінкам. В останньому уряді Німеччини три портфелі віддали жінкам: С.Лейтхазер — Шнарреберг — міністр юстиції, К.Нольте — міністр з питань сім'ї та молоді, жінок і пенсіонерів, А.Меркель — міністр з питань по захисту навколишнього середовища, природи та безпеки реакторів.

Для України найхарактерніші перший і третій варіанти участі жінки в політичному житті. Перший реалізується через діяльність жіночих організацій, які проявляють низький рівень політичної активності. Прикладом третього варіанту є діяльність Н.Вітренко (Український інститут соціальних досліджень і центр "Соціальний моніторинг" визнали її жінкою року-98) та Ю.Тимошенко. Вождистський тип лідерства взагалі мало придатний для європейського суспільства, він більш розповсюджений у країнах третього світу. В Україні була спроба втілити його у життя, мається на увазі Всенародний рух України (Л.Скорик), але ця спроба зазнала невдачі.

Найчастіше в нашій державі жінки беруть участь у роботі політичних партій. Проте не всі партії орієнтують їх до активної політичної діяльності. Вони розглядають жінку як об'єкт політики, а не як її суб'єкт. Аналіз їх програм засвідчує, що більшість партій стоїть на позиціях захисту жінок у суспільстві. Партіям слід орієнтувати свої програми та діяльність на те, що жінка — це і суб'єкт політики і в цьому напрямку проводити роботу і в суспільстві, і серед жінок.

Залучення жінок до процесу державного керівництва ще не стало прикметою життя нашого суспільства, тому інтеграція жінок до владних структур має відбуватись через їх залучення до жіночих організацій, передусім політичної спрямованості.

1. Гончаров С.Ю., Еремчук Т.О., Гончарова О.В. Жінка і політичне лідерство: релігії та перспективи // Тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. "Жінки України: Сучасний статус і перспективи": Одеса, 1995, С.384. 2. Моніторинг громадської думки населення України // Матеріали семінару "Громадська думка і демократія". К., 1997.